

Underlag inför

Aktualitetsförklaring av ÖP 2010

Innehåll

1. Inledning	3
Bakgrund	3
Sammanfattning	3
2. Tillbakablick och utblick.....	3
En tillbakablick på översiktsplaneringen i Lund	3
Utblick perioden 2007-2013	4
3. Utvärdering och uppföljning	5
3.1 Vision, mål och strategier i ÖP 2010	5
En attraktiv och hållbarare stad.....	6
Livskraftiga tätorter	7
Planberedskap.....	7
3.2 Den ekologiska ramen	7
Klimatpåverkan.....	7
Hushållning med mark.....	8
Vattenfrågor och klimatförändring	10
3.3 Ekonomisk utveckling.....	10
Näringslivsutveckling och verksamheter	10
Handel	12
Regional utveckling	13
Infrastruktur	15
3.4 Sociala och kulturella perspektiv.....	16
Befolkningsutveckling.....	16
Bostadsbyggandet.....	16
Kulturmiljö	19
3.5 Uppdrag i ÖP 2010	20
Fördjupningar av ÖP	20
Andra processer och utredningar.....	20
Andra uppdrag, förhållningssätt	21
4. Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse	22
Sammanfattning	22
Stadsbyggnadskontorets kommentarer	22
5. Slutsatser	23
Översiktsplanens aktualitet	23
Förändrade förutsättningar kräver aktiv översiktsplanering.....	23
Frågor att belysa i vidare arbete	24
Kommande aktualisering.....	24

Rapporten sammanställd av Johan Lindström och Lars-Eric Holmgren, strukturavdelningen

1. Inledning

Bakgrund

Varje kommun ska, enligt plan- och bygglagen (PBL 3 kap 1 §), ha en aktuell kommunomfattande översiktsplan. Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Den ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras. Kommunfullmäktige ska minst en gång under mandatperioden ta ställning till om gällande översiktsplan är aktuell (PBL 3 kap 27 §). Lunds gällande översiktsplan, ÖP 2010, antogs av kommunfullmäktige 2010-10-28.

Byggnadsnämnden beslutade i juni 2013 att ge stadsbyggnadskontoret uppdrag att utforma förslag till kommunfullmäktige att förklara ÖP 2010 aktuell för innevarande mandatperiod. Som underlag ska kontoret göra en analys av de förändrade planeringsförutsättningarnas inverkan på översiktsplanens aktualitet samt komma med förslag till fortsatt process.

I denna rapport görs en uppföljning och utvärdering av ÖP 2010 samt en analys av de förändrade förutsättningarnas inverkan på översiktsplanens aktualitet.

Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse inkom i december 2013 och ingår i underlaget för slutsatserna i denna rapport.

Sammanfattning

I denna rapport görs en uppföljning och en utvärdering av översiktsplanens strategier och planberedskap, samt ett urval av strategier och allmänna intressen. Detta redovisas utifrån de tre hållbarhetsaspekterna. Förändrade förutsättningar, både inom kommunen och i omvärlden, med inverkan på översiktsplanen, redovisas. Planens syntes och strategier ger utgångspunkter för övergripande avvägning på planens inriktning på en ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling. ÖP 2010 bedöms också ge en tillfredsställande långsiktig planberedskap. Resultatet av genomgången utmynnar i slutsatsen att ÖP 2010 fortsatt ger vägledning för en långsiktig hållbar utveckling och utgör ett fungerande stöd i planeringen. De nya förutsättningarna samt de synpunkter som framkommit i Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse, bedöms kunna hanteras i fortsatt arbete samt inarbetas vid en kommande aktualisering av ÖP.

Kontorets slutsats är därmed att ÖP 2010 kan bedömas som aktuell för innehavande mandatperiod.

2. Tillbakablick och utblick

En tillbakablick på översiktsplaneringen i Lund

Översiktsplanen ÖP 2010 och dess föregångare ÖPL 98 har båda, som övergripande mål, en långsiktigt hållbar utveckling med utgångspunkt i Brundtlandkommissionens definition.

ÖP 2010 och ÖPL 98 har mycket som förenar, men också åtskilligt som skiljer. Vad som förenar är synsätt och övergripande mål, vad som skiljer är främst angreppssätt, omfattning och metod. Att det finns skillnader är naturligt med tanke på att det gått 12 år mellan de två planernas antagande. ÖP 2010 innebär en modernisering, men har uttalat den gamla planen som grund, med syntesbilden förklarad fortfarande aktuell. I denna ligger den övergripande utvecklingsstrategin för kommunen. I ÖP 2010 har också flera större utbyggnadsområden från ÖPL 98 tagits in. Båda planerna har långt tidsperspektiv, två tjuugoårsperioder.

Den kanske viktigaste skillnaden mellan planerna är att ÖP 2010 har ett tydligare uttalat klimatperspektiv inom den allmänna miljöambitionen. Enligt direktiven ska planen bidra till att klimatutsläppen minskar med 85 procent till 2050.

Utblick perioden 2007-2013

Påverkan på Lund

2007

- God utveckling för näringslivet i Lund, bland annat stimulerad av Sony Ericsson och Ericsson Mobile Platforms m fl.
- Åtföljande god arbetsmarknad och låg arbetslöshet
- Lunds kommun utses till årets bästa boendekommun (av tidskriften Focus)
- Övergång till det nya kommunalförbundet VA Syd, tillsammans med Malmö, förbereds

2008

- Konjunkturedgång i Öresundsregionen
- Finanskrisen slår till under hösten
- De stora kullarna fyrtiotalister börjar nå pensionsåldern
- Stor andel unga i regionen kan minska problemet med konkurrens om arbetskraft

2009

- Konjunkturedgången möttes med expansiv ekonomisk politik
- Konjunkturuppgång väntas, med global BNP uppgång
- välfärdsbeskrivning och folkhälsorapporter positiva för Lunds del – men – skillnader
- Tillverkningsindustrin drabbad av nedgången men arbetslösheten hittills låg

2010

- Konjunkturedgången började vända under 2010
- Region Skånes flytt från Lund till Malmö bidrog till minskning av arbetstillfällena i Lund
- Arbetslösheten bedöms minska långsamt men är fortsatt hög
- Universitetets avgifter för studenter från icke EU-länder kan bryta tillväxten – tillfälligt?
- MAX IV, ESS; LUND NE ger unika möjligheter
- Utvidgat samarbete Lund-Malmö
- Citytunnelns öppnas och underlättar integrationen i regionen och kopplingen till omvärlden stärks

2011

- Osäkerhet om återhämtning av världsekonomin
- Ökning av arbetstillfällena trots nedläggning av Astra Zeneca, men Sony Ericsson Mobile Communication flyttar huvudkontoret från London till Lund
- Förhållandevis låg arbetslöshet, lägre än snittet i Skåne

2012

- Svag ekonomisk utveckling i omvärlden påverkar Sveriges kommuner
- Förhållandevis låg arbetslöshet, lägre än snittet i Skåne

Regelverk och utredningar

ÖP 2010, antogs av kommunfullmäktige 28 oktober 2010. En ny plan- och bygglag (SFS 2010:900) trädde i kraft den 2 maj 2011.

I nya PBL stärks översiktsplanens strategiska betydelse. Det ska av översiktsplanen framgå hur kommunen i den fysiska planeringen tar hänsyn till och samordnar översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Med koppling till samordningskravet i nya PBL finns nya förutsättningar och pågående arbeten, sedan ÖP 2010 antogs. Följande urval är relevant för Lund:

- Ny nationell plan för transportsystemet samt ny regional transportinfrastrukturplan är under framtagande.
- Länsstyrelsen har gett ut Regionalt miljömålsprogram 2012-2016 – Skånska åtgärder för miljömålen.
- Region Skåne är sedan nya PBL en formell remissinstans för översiktsplaner.
- Ny Regional utvecklingsstrategi (RUS) är under framtagande och kommer att vara på remiss under januari-mars 2014.
- Region Skåne har tagit fram *Strategier för det flerkärniga Skåne* i syfte att stärka samspelet mellan kommunernas översiktsplanering och det regionala tillväxtarbetet.
- Ny lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar från den 1 januari 2014

Sedan ÖP 2010 antogs har statliga utredningar initierats som kan leda till förändringar i lagstiftningen. Nedan listas några relevanta för översiktsplaneringen i Lund. Ett ökat bostadsbyggande framträder som prioriterat.

- En lagrådsremiss av förslag till förenkling av planprocessen är överlämnad av regeringen i februari 2014. Förslagen lagrådsremiss baserar sig på förslag från bland annat Byggkravsutredningen 2012 samt Plangenomförandeutredningen från 2013.
- En parlamentarisk kommitté ska tillsättas för att utreda och vid behov föreslå förändringar i regelverk som styr fysisk planering och framtagande av planeringsunderlag på regional nivå som behövs för att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet och en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.
- Jordbruksverket har ett regeringsuppdrag att utvärdera tillämpningen av den lagstiftning som reglerar när jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar.

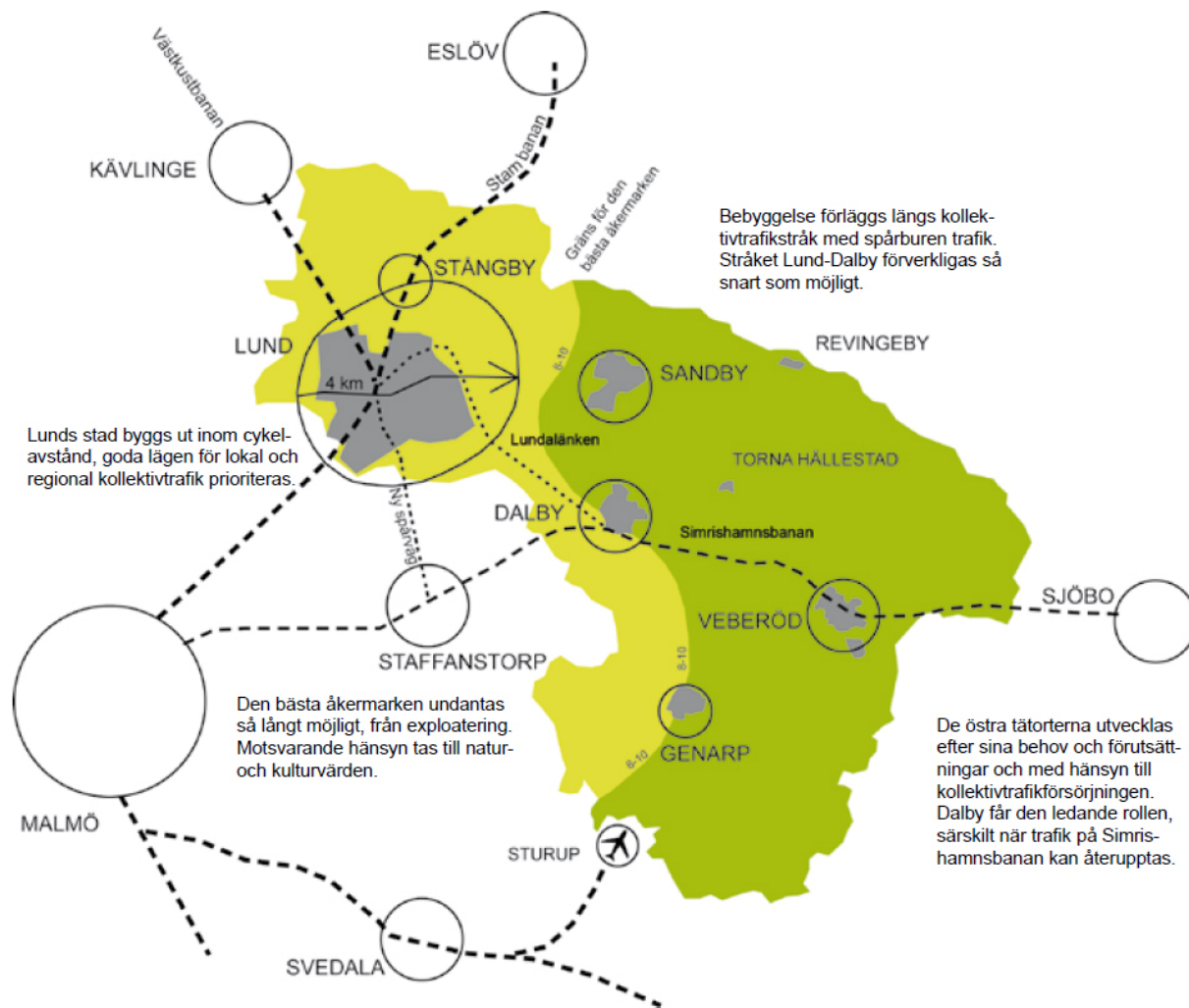
Resultatet av nämnda initiativ kan få stora effekter för plansystem, lov- och tillståndprocesser. Inverkan på översiktsplanens användbarhet är det för tidigt att uttala sig om.

3. Utvärdering och uppföljning

I uppföljningen av översiktsplanen, ÖP 2010, söker vi se hur planens mål och strategier står sig i relation till utvecklingen i och utanför kommunen, samt hur de kunnat vägleda beslut om planer och bygglov under tiden efter planens antagande. För ÖP 2010 gäller det en mycket begränsad tid, 2011 till 2013. Eftersom den perioden är alltför kort för att medge mer generella slutsatser, har vi valt att dra en del jämförelser bakåt till 2007. Därmed knyter vi ihop denna uppföljning med den förra, som sträckte sig mellan 1998 och 2006 och avsåg ÖPL 98, som förklarades aktuell 2001 och 2006. Det ger möjlighet att studera översiktsplaneringen, grundad på synsättet hållbar utveckling, i ett längre sammanhängande perspektiv. Man skulle kunna tala om ”rullande uppföljning”.

3.1 Vision, mål och strategier i ÖP 2010

Visionen för ÖP 2010 är en långsiktigt hållbar utveckling, ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt. Den ekologiska dimensionen utgör ramverket. Målet i ÖP 2010 är att växthusgasutsläppen i kommunen ska kunna minska med 85 procent till 2050, samtidigt med en fortsatt utveckling, möjliggjord genom en planberedskap på 700 (900) bostäder per år fram till 2050.

Figur 1. Syntesbilden i ÖP

De bärande elementen i översiktsplanens strategi sammanfattas i den sk syntesen, som utformades redan till ÖPL 98. Ur den kan den övergripande inriktningen i ÖP härledas: att förtäta i befintliga tätorter, planera i bilsnåla lägen, satsa på hållbara kommunikationer samt balansera utvecklingen genom att stärka orterna i de östra kommundelarna.

I ÖP 2010 finns utvecklingsstrategier för staden, tätorterna och landsbygden. Dessa visar på en rad förhållningssätt för hur den fysiska planeringen kan stödja en hållbar utveckling och bidra till en attraktiv kommun.

En attraktiv och hållbarare stad

1. Hushåll med den goda jorden
2. Skapa en effektiv struktur
3. Blanda staden
4. Satsa på livskraftiga stadsdelcentra
5. Förtäta staden på ett bra sätt
6. Utveckla stadens attraktivitet
7. Utgå ifrån stadens karaktärsdrag
8. Främja ett stadsliv utan alltför mycket biltrafik
9. Bygg på ett ambitiöst, energisnålt och miljöanpassat sätt

Livskraftiga tätorter

1. Utveckla orten med kollektivtrafiken som ryggrad
2. Öka antalet arbetstillfällen i tätorterna
3. Bygg vidare på den egna identiteten
4. Förstärk tätorternas centrum
5. Bygg på ett ambitiöst, energisnålt och miljöanpassat sätt

Levande landsbygd

1. Främja en varierad och livskraftig landsbygd
2. Värna jordbruket och förutsättningarna för en rationell drift
3. Bevara och utveckla landsbygdens natur-, kultur- och rekreationsvärden
4. Skapa fler rekreationsmöjligheter nära staden

Slutsatser

Vision, mål och strategier i ÖP 2010 bedöms som fortsatt aktuella. Planens syntes samt utvecklingsstrategierna bedöms fortsatt ge utgångspunkter för en övergripande avvägning mellan intressen och vägledning för en långsiktigt hållbar utveckling i kommunen.

Planberedskap

Planberedskapen, i bemärkelsen av antalet byggrätter i laga kraft vunnit detaljplan, har studerats. Genomgången tar vid där uppföljningen av den förra översiktsplanen (ÖPL 98) slutade (2006). Under perioden 2007-13 har 132 detaljplaner vunnit laga kraft. De reglerar bostadsbebyggelse, verksamhetsmark, infrastruktur, grönstruktur m m. 109 av planerna avser områden inom tätorterna, d v s förtätning/omvandling. Återstoden, 23 planer, gäller områden utanför tätorterna, varav 12 ger byggrätter för bostäder. Totalt har planerna gett byggrätt för ca 5 000 bostäder. Av dem utgör 3 400 förtättnings-/omvandlingsprojekt, vilket är nära 70 procent.¹

Ögonblicksbilden av planberedskapen vid årsskiftet 2013/2014 är 3 400 lägenheter, uttryckt i byggrätter som inte utnyttjats.

Slutsatser

Den beslutade planberedskapen 2007-13 är i genomsnitt 700 bostäder per år, d v s mitt emellan de mål för planberedskap som satts upp i de två senaste översiktsplanerna. För åren *efter* att ÖP 2010 antogs, uppgår planberedskapen till 2 300, varav drygt 70 procent är förtätning. Genomsnittet för de åren blir 767. I förhållande till ÖP:s planberedskap *utan* utredningsområden, får talet betecknas som tillfredsställande.

Det redovisade antalet byggrätter som vid det senaste årsskiftet inte är utnyttjade motsvarar mellan tre och fyra års planberedskap enligt ÖP 2010.

3.2 Den ekologiska ramen

Klimatpåverkan

I ÖP 2010 konstateras att energisystemet idag baseras på icke förnyelsebara energikällor. Den nationella visionen är nollutsläpp av klimatpåverkande ämnen år 2050. Översiktsplanens mål är att minska utsläppen med 85 procent till 2050. För detta krävs byte av energiråvara och effektiviserad energianvändning. Bioenergi och vindkraft ses som viktiga framtida energikällor. Energieffektivt byggande samt lokalisering till bilsnåla lägen för en större andel resor med kollektivtrafik, gång och cykel bidrar till effektiviserad energianvändning.

¹ Avvikelser mellan antal byggrätter i plan och faktiskt antal byggda bostäder kan bero på att de byggda bostäderna har annan storlek än den genomsnittliga storlek (kvadratmeter) som i varje plan legat till grund för beräkningarna.

Byte av energiråvara

Det bioeldade kraftvärmeverket i Örtofta fasades den 9 januari för första gången in på elnätet och beräknas från slutet av mars kunna leverera värme till ca 50 000 hushåll i Eslöv, Lund och Lomma samt el motsvarande behovet i Eslöv. Det beräknas medföra en årlig sänkning av regionens koldioxidutsläpp med 205 000 ton. Därmed lämnar den ett bidrag till översiktsplanens mål om minskning av klimatutsläppen för Lund. Fjärrvärmens i Lund, Stångby och Håstad ska då inte orsaka något nettotillskott av växthusgaser till atmosfären.

Översiktsplanen innehåller ett nytt planeringsunderlag för vindkraft. I detta anges fem områden lämpliga för utbyggnad av grupper av stora vindkraftverk. Ytterligare lägen kan komma att pekats ut, som lämpliga för vindkraft i viss omfattning. I ÖP 2010 aviseras att ett tematiskt tillägg om förnyelsebar energiproduktion ska tas fram.

Effektiviserad energianvändning

För ett energieffektivt byggande har Lunds kommun tillsammans med Malmö stad tagit fram ett gemensamt miljöbyggprogram, *Miljöbyggprogram Syd*. Sedan ÖP 2010 antogs har en ny version antagits 2012. Frågan om kommunala särkrav för bostadsbyggandet diskuteras på det nationella planet. I regeringens aktuella (februari 2014) lagrådsremiss för en enklare planprocess är förslaget att kommunerna inte får ställa egna krav på ett byggnadsverks tekniska egenskaper vid planläggning.

Det är tidigt att redan nu göra en meningsfull uppföljning av översiktsplanens mål med en minskad utsläppen av växthusgaser med 85 procent till 2050. I augusti 2010 antog kommunfullmäktige nya klimatmål som innebär att utsläppen av växthusgaser i Lunds kommun ska minska med minst 50 procent till 2020 jämfört med 1990 och vara nära noll 2050. Målen följs upp årligen och redovisas i kommunens årsredovisning. Klimatmålen i ÖP har en ambition som stämmer väl överrens med dessa klimatmål men vid en aktualisering av ÖP bör klimatmålen som kommunen följer upp årligen, ersätta klimatmålen i ÖP 2010. 2012 hade koldioxidutsläppen minskat med enbart tre procent jämfört med 1990 men bedömningen är att det är möjligt att nå målen. LundaEko är kommunens program för ekologiskt hållbar utveckling. Arbete pågår med att revidera LundaEko och det nya programmet väntas bli politiskt antaget under våren 2014.

Inom transportsektorn sker en minskning av utsläppen av växthusgasen. 2011 var utsläppen åtta procent lägre jämfört med 2006. För samma period har trafiken på det statliga vägnätet ökat med 1 procent, cykeltrafiken ökat med sju procent och antalet kollektivtrafikresor ökat med 30 procent. Antalet invånare i kommunen ökade under perioden med åtta procent. LundaMaTs är kommunens strategi för ett hållbart transportsystem. Arbete med att ta fram en ny LundaMaTs pågår och en version av LundaMaTs III är på remiss våren 2014.

Slutsatser

Ambitionen i ÖP gällande klimatpåverkan kan bedömas som aktuell. Inom området förändras förutsättningarna, vilket bör beaktas vid kommande aktualisering. En lagändring som innebär att en kommun inte ska få ställa strängare krav på byggregler än vad som framgår av plan- och bygglagen skulle påverka förutsättningarna för ett energieffektivt byggande i Lunds kommun. Revideringar av LundaEko och LundaMaTs innebär nya ställningstaganden att arbeta in i översiktsplanen. Möjligheterna för förnyelsebar energiproduktion avses arbetas in i samband med att planen aktualiseras.

Hushållning med mark

ÖP 2010

Lunds kommun omfattar 44 000 hektar, varav nästan hälften är åker (20 282 hektar, år 2010). Ungefär hälften av åkermarken är den mest högvärdiga, klass 8-10. Den finns runt staden, där även exploateringstrycket är högst. Bevarandet av jordbruksmarken är viktigt i ett långsiktigt klimatperspektiv och är ett viktigt motiv för att förtäta i staden och sprida tillväxten till de östra tätorterna i kommunen, vilket betonas i ÖP 2010, liksom i ÖPL 98. I flera ställningstaganden

som ingår i kapitlet Allmänna Intressen, fastslås att minsta möjliga jordbruksmark av klass 8-10 ska tas i anspråk, att utbyggnad av staden företrädesvis ska ske som förtätning inom befintlig bebyggelse och i lägen med god kollektivtrafikförsörjning. Avvägning görs i första hand i översiktsplanen och i fördjupningar.

Bedömt ytbehov för att genomföra strategierna i översiktsplanen framgår av nedanstående tabell, ur översiktsplanens konsekvensbeskrivning.

Åkermarksklass	10	9	8	7	6	5	4	Total
Bostäder	314	298	79	67	88	117	75	1 038
Verksamheter	108	29	10		44	19	65	275
Särskilda anläggning	126							126
Totalt	548	327	89	67	132	136	140	1 439

Tabell 2 Markåtgång, antal hektar, fördelad på åkermarksklass och syfte i ÖP 2010

Skärpt syn på användning av jordbruksmarken

De senaste åren har diskussionerna om jordbruksmarken som en resurs för livsmedelsförsörjning intensifierats. Jordbruksverket har ett regeringsuppdrag att utvärdera tillämpningen av den lagstiftning som reglerar när jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar. Utredningen motiveras med jordbruksmarkens långsiktiga värde för den globala livsmedelsproduktionen och att det i ett internationellt perspektiv sker en kraftig minskning av jordbruksarealerna, bl a genom exploatering. Slutsatsen i utredningens första delredovisning *PM: Väsentligt samhällsintresse – Hanteringen av jordbruksmarken i den kommunala fysiska planeringen* från 2013 – är att jordbruksmark exploateras idag i allmänhet utan de avvägningar och beslutsunderlag som lagstiftningen kräver. Lund är en av två bland de 30 undersökta kommunerna som dock klarar alla de tre utpekade kriterierna för tillämpningen av lagstiftningen.

I *Regionalt miljömålsprogram 2012-2016 – Skånska åtgärder för miljömålen*, framtagen av Länsstyrelsen, lyfts begränsad exploatering av åkermark som en strategiskt viktig åtgärd. Här presenteras bland annat en ”nollvision” för exploatering av åkermark i Skåne.

Bostadsbyggande

Ett mått på hur markhushållningsstrategin fungerat utgör bostadsbyggandets lokalisering – förtätning eller nyexploatering. Perioden 2007-2012 färdigställdes nära 3 400 bostäder. Nära hälften (46 procent) av de nya bostäderna tillkom i förtättnings- eller omvandlingslägen. Om man ser endast till bostadsbyggandet i Lunds stad, stiger förtättningsandelen till 56 procent. För tiden efter att översiktsplanen antagits, åren 2011-2012, byggdes 49 procent av bostäderna i hela kommunen i förtättningslägen. För staden var andelen 65 procent. Mer om bostadsbyggandet redovisas i kommande avsnitt, Sociala och kulturella perspektiv.

Markåtgång enligt detalplaner 2007-2013

Efter att ÖP 2010 antogs, har 211 hektar planlagts åren 2011-2013 utanför tätorterna. Därav utgörs 40 hektar av mark för bostadsbebyggelse. Till största delen är det jordbruksmark av klass 8-10 som tagits i anspråk – 201 hektar. Golfbanan vid Ladugårdsmarken (88 ha), ESS (70 ha) och verksamhetsområde i Stångby (12 ha) är de största projekten.

Under perioden 2007-13, har totalt 348 hektar planlagts utanför tätorterna, för bostäder, verksamheter, infrastruktur m m. Det motsvarar nära 50 hektar per år. Nästan allt, 337 hektar, utgör åkermark av klass 8-10. Två tredjedelar har annan planerad markanvändning än bostäder. Drygt 90 hektar avser vad som i ÖP 2010 kallas ”särskilda anläggningar, MAX IV (20,9 ha) och ESS (69,9). Planen för MAX IV är från 2010.

Som jämförelse kan nämnas att för perioden 1998-2006 togs 227 hektar mark i anspråk för utbyggnad utanför tätbebyggelsen, vilket i genomsnitt per år är hälften så mycket som perioden efter. Av den mest högvärdiga jordbruksmarken ianspråk togs 183 hektar (80 procent).

Slutsatser

Den korta tid som gått sedan ÖP 2010 antogs, gör jämförelser med ÖP 2010 vanskliga, eftersom enstaka projekt ger stort utslag i siffrorna, för t.ex. markåtgång. Det kan dock konstateras att de i planen benämnda ”särskilda anläggningar”, MAX IV och ESS, enligt de lagakraftvunna planerna har blivit 25 procent mindre ytkrävande.

Den höga andelen bostäder byggda i förtätningsslagen överensstämmer väl med översiktsplanens strategi för hushållning med marken. Den ligger också klart över planens nivå för förtätning.

Vattenfrågor och klimatförändring

I ÖP 2010 lyfts frågor om vattenkvalitet, vattenanvändning, strandskydd, dricksvattenförsörjning, dagvatten, avlopp samt risker som följs av klimatförändringar. I granskningsyttrandet till ÖP 2010 anser Länsstyrelsen har dagvatten- och översvänningsproblematiken inte belysts tillräckligt. Sedan ÖP 2010 antogs är det förtydligt i PBL att planläggning måste ske med hänsyn till klimataspekter.

Sedan ÖP 2010 antogs har en dagvattenstrategi (DAGMAR) antagits i kommunstyrelsen september 2013. Den beskriver bland annat kommunens avrinningsområden och recipienter, samt innehåller riktlinjer för hur dagvatten ska hanteras beroende på markanvändning. En mellankommunal dagvattengrupp under Höje å:s vattenråd arbetar med förslag på och genomförande av åtgärder för att hantera flödesproblematiken i Höje å. En VA-utbyggnadsplan är under framtagande och ett vattenstrategiskt planeringsunderlag, VSPU, har skapats, vilket kan användas som ett kunskapsunderlag för kommande planer och utredningar.

Slutsatser

Inom vattenområdet pågår mycket arbete i Lunds kommun. En plan som behandlar översvänningsrisker och hantering av dag- och dräneringsvatten på kommunövergripande nivå bör tas fram. En dricksvattenförsörjningsplan behöver också framarbetas. Översiktsplanen bör vid aktualisering göra ställningstaganden var exploatering är lämplig eller ej med hänvisning till ovanstående planer och program.

3.3 Ekonomisk utveckling

Lund försörjer, i kraft av universitetet, sjukvården och de tongivande företagen, regionen med kvalificerade arbetsplatser och har en funktion som en regional motor. Forskningsanläggningarna Max IV och ESS kommer att ytterligare befästa Lunds ställning inom högre forskning och utbildning på internationell nivå. En satsning på hållbara kommunikationer är central för genomförandet av ÖP 2010. Tillkomsten av Simrishamnsbanan är betydelsefull för att stärka utvecklingen i de östra kommundelarna. Att knyta viktiga infrastrukturensatsningar till regionen kräver samsyn och gemensamma prioriteringar, inte minst bland kommunerna.

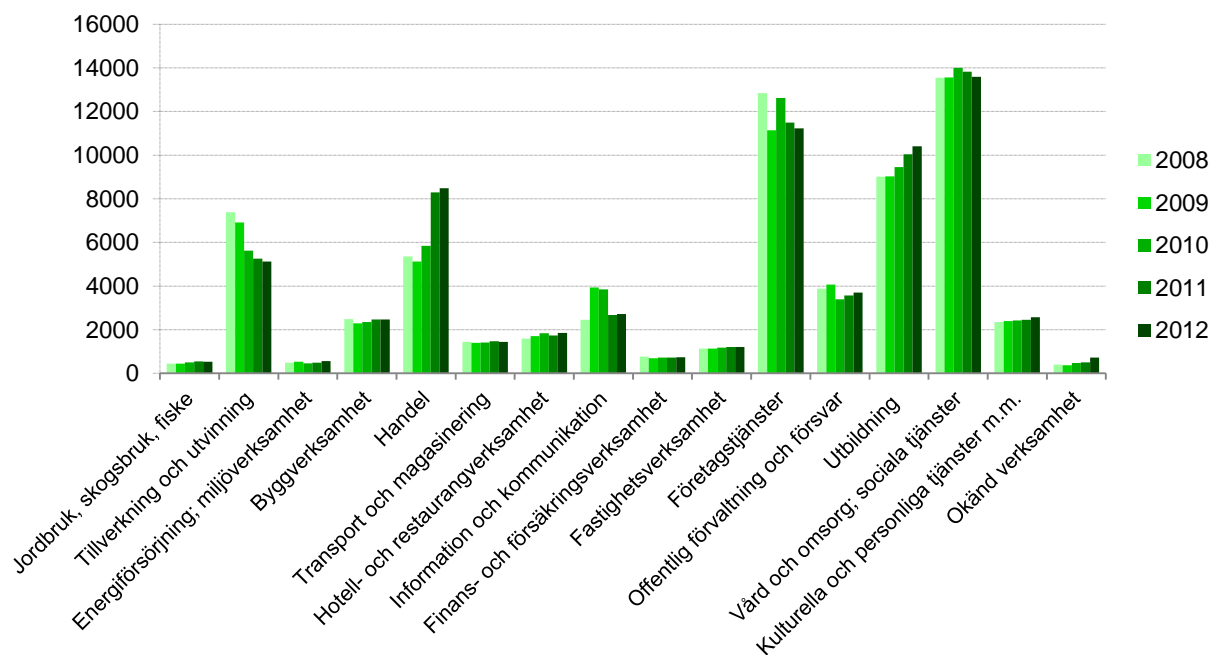
Näringslivsutveckling och verksamheter

I ÖP 2010 beskrivs Lunds långa näringslivstradition med flera framgångsrika och internationellt erkända företag varav flera har sin grund i universitets kvalificerade utbildningar och forskning. Också inom tillverkningsindustrin i Lund slår stadens kunskapstradition igenom. I ÖP 2010 sägs att tillverkningsindustrin i Lund är tydligt mer kunskaps- och FoU-intensiv jämfört med övriga Skåne.

Arbetsmarknadsutveckling

År 2012 var dagbefolkningen Lunds kommun, det vill säga antalet arbetstillfällen, 67 330. Sedan 2008 innebär det en ökning med knappt 2 000 arbetsplatser. En minskning skedde 2009, men sedan dess har det skett en ökning årligen.

Flest arbetstillfällen finns inom vård och omsorg, företagstjänster samt utbildning. Handel och utbildning är de näringsgrenar som har den tydligaste ökningen i antalet arbetstillfällen medan antalet arbetstillfällen inom tillverkning och utvinning tydligt går nedåt.

Figur 2 Dagbefolkning i Lunds kommun 2008 – 2012 efter näringsgren (källa: SCB)

Plats till näringslivet

En bärande strategi, uttryckt i ÖP 2010, är att icke-störande verksamheter som kontor och institution samt även handel, i möjligaste mån ska integreras med den övriga bebyggelsen, framförallt i goda kollektivtrafiklägen.

I Lund sker en kraftsamling kring det regionalt betydelsefulla stråket från Lund C till de framtida forskningsanläggningarna i Brunnsnäs. Kring Max IV och ESS ska världens främsta forsknings- och innovationsmiljö växa fram och stadsdelen ska vara ett regionalt utflyktsmål för vetenskap, kultur och natur. Mellan stadskärnan och Brunnsnäs finns en unik koncentration av vetenskap, forskning och innovativa företag. Arbetet med *Kunskapsstråket* innebär att dessa miljöer utvecklas som en mer integrerad del av stadsstrukturen. En spårväg längs Lundalänken innebär att dessa betydelsefulla miljöer knyts samman med övriga regionen med hög kapacitet och attraktivitet. Planeringen i Brunnsnäs och Kunskapsstråket visar på att principen om verksamhet, integrerad med övrig bebyggelse, samt i goda kollektivtrafiklägen implementeras.

Kommunens viljeinriktning i ÖP 2010 är även att stärka orterna längs Simrishamnbanan. Genom att ta fram utvecklingsprogram för respektive ort tillsammans med medborgare och företagare ska reella alternativ till etableringar i Lunds stad skapas.

Slutsatser

För att möjliggöra mark för näringslivet i Lunds kommun finns en rad utmaningar:

- Det är av största vikt att det finns en efterfrågan hos arbetsplatsintensiva företag att vilja etablera sig i Kunskapsstråket/Brunnsnäs
- Näringslivet i bland annat Dalby och Veberöd ska utvecklas
- Omvandling av Öresundsvägen till blandad stadsdel ska möjliggöras genom att störande verksamheter omlokaliseras
- Vissa verksamhetsområden i Lund tenderar att tas i anspråk av handel
- För en hållbar utveckling ska arbetsplatser och handel lokaliseras i lägen med god kollektivtrafik

Sammantaget innebär dessa utmaningar, samt förhållandet mellan dessa, att mark för näringslivet är angeläget att arbeta vidare med i den fysiska planeringen.

Handel

ÖP 2010

Kommunen ska verka för ett brett och tillgängligt handelsutbud för samtliga kommuninvånare samt robust handelsutveckling avseende klimatpåverkan. Det kan exempelvis ske genom att samordna bebyggelse och butiksytor så att transportbehovet kan minimeras. Vikten av närhet till livsmedelsbutik understryks ur flera aspekter såsom jämställdhet, klimatpåverkan (resbehov och val av transportsätt) och tillgänglighet. En bilgynnad handel i mer perifera lägen bedöms vara svårförenlig med Lunds miljömål. Sällanköpshandelns resor bedöms utgöra 10 procent av lundabornas bilresor. I dagsläget är handeln huvudsakligen koncentrerad till Lund, men dagligvaruhandel och viss övrig handel finns också i övriga tätorter. Sällanköpshandeln finns främst i Lunds centrum samt på Pilsåker (Nova m fl).

Betydelsen av handelslokaliseringarnas påverkan på stadens uppbyggnad, markkonsumtion och transportmönster lyfts i ÖP 2010. Trender och tendenser som förändrar handeln påverkar därmed också staden, med exempel från etablering av externhandel och utvecklingen av e-handeln. Mot denna bakgrund formuleras ställningstaganden och en ny handelspolicy. Bland strategierna märks att ge förutsättningar för utveckling av sällanköpshandel i Lunds centrum och bevaka stadskärnans kvalitet som varumärke samt se till stadsdelscentras långsiktiga utvecklingsmöjligheter. En restriktiv hållning ska intas till förslag till extern eller halvextern lokalisering av dagligvaruhandel och icke skrymmande sällanköpshandel.

Utveckling

Detaljhandelns omsättning har sedan 1995 stigit oavbrutet. De senaste åren har dagligvaruhandeln i Sverige ökat mer än sällanköpsvaruhandeln, vilket är vanligt under lågkonjunktur, med oroliga hushåll och ökat sparande. Handeln är en betydande sektor i ekonomin, viktig inte minst från sysselsättningssynpunkt. Såväl på riksnivå som på kommunnivå – Lund – svarar detaljhandeln för sex procent av arbetsplatserna (se föregående avsnitt om näringsliv). Försäljningen över internet ökar mer än detaljhandeln i övrigt. Enligt Handelns utredningsinstitut (HUI) prognos kommer e-handeln under 2013 växa med 18 procent.

I Lunds omgivning har den expansiva utvecklingen fortsatt. Som exempel kan nämnas öppnandet av Emporia i Malmö (2012), utökning av Väla vid Helsingborg, med bland annat ett nytt IKEA (2012), samt renovering och utökning av handelsplats Center SYD i Löddeköpinge.

För Lund kommun 2012 var detaljhandelsomsättningen nära 7 miljarder, varav drygt hälften dagligvaror, nästan 53 procent. Det s k försäljningsindexet mäter konsumenternas köptrohet till den egna kommunen. Ett värde över 100 pekar på ett inflöde av konsumtion, värden under 100 visar att större konsumtion sker utanför än innanför kommunens gränser.

År	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totalindex	103	102	104	105	103	103	104	103	101
Sällanköpsvaror	105	101	105	110	106	106	104	101	99
Dagligvaror	102	102	102	100	100	100	103	105	103

Tabell 2 Detaljhandelsindex 2004-2012 för Lunds kommun (källa:HUI)

Totalt sett förmår handeln i Lund försörja kommunen och ge ett mindre inflöde. Däremot ser sällanköpshandeln ut att befinna sig i en nedåtgående trend, sannolikt påverkad av konkurrensen från den expansiva omgivningen.

I staden öppnade Coop en ny stormarknad för dagligvaror (2010), Coop Forum, vid Traktorvägen (Mobiliaområdet) och flera nyetableringar har skett av mindre dagligvarubutiker (Norra Fäladen, Sockerbruket, Väster och Värpinge m fl). 2011 färdigställdes en detaljplan som medger en utveckling av livsmedelshandeln i Linero Centrum. Butiksytan med lager kan uppgå till ca 1 250 kvadratmeter. När det gäller centrumhandeln konstaterar översiktsplanen att

konkurrensförhållandet mellan centrum och externa handelsplaceringar varit till nackdel för Lunds centrum, med en svagare utveckling av handeln i centrum än genomsnittet i regionen och på Nova. Lunds centrumhandel har tappat flera spännande och unika butiker, delvis till följd av generationsskiften. Utvecklingen efter 2010 ger intryck av att fortsätta, en tendens som inte direkt fångas upp i senare totalsiffror för kommunen.

Slutsatser

Ställningstagandena i ÖP 2010 avseende handel bedöms vara fortfarande aktuella och tillämpas. Utvecklingsarbete har inletts i syfte att stärka Lunds centrum. Flera ställningstaganden kräver samverkan med fastighetsägare och handelsaktörer, exempelvis att stärka stadskärnans roll som kommersiellt och kulturellt centrum. Det bör noteras att kommunen råder över endast delar av redovisade åtgärder. Linero Centrum är ett exempel på planering som kan stärka dagligvaruhandeln på stadsdelsnivå.

Den risk för brist på mark för verksamheter i Lund som redovisas i föregående avsnitt, gör att anspråk på plats för volymhandel nogga bör vägas mot behovet av verksamhetsmark.

Effekterna på stadsutvecklingen av e-handelns tillväxt på längre sikt kommer att behöva kartläggas.

Regional utveckling

Ett ställningstagande i ÖP är att kommunens fysiska planering ska bidra till att Lund stärker sin roll som tillväxtmotor i regionen. Sedan ÖP 2010 antogs har mycket uppmärksamhet riktats mot utvecklingen av Lund som regional tillväxtmotor. Lunds roll i regionen stärks ytterligare av tillkomsten av ESS och Max IV samt utvecklingen av Brunnshög. I samarbetsprojektet *TITA – Regional mobilisering kring Max IV och ESS* drivet av Region Skåne lyfts även möjligheterna till regionala spin-off-effekter av Max IV och ESS.

Ökad pendling

Sedan ÖP 2010 antogs har Citytunneln tagits i bruk vilket har stärkt en hållbar och effektiv integration i regionen. Inte minst har det knutit Lund närmre regionalt betydelsefulla noder i Malmö och Köpenhamn. Tågresandet ökar kraftigt i regionen. 2013 ökade tågredandet för Lund C med åtta procent. Lund C är nu tredje största station i landet, efter Stockholm C och Göteborg C.

Från 2004 till 2012 har antalet arbetsplatser i Lunds kommun ökat med 8 300. Antal boende i Lunds kommun som arbetar i Lunds kommun har under den perioden ökat med 1 567 personer. Den största delen av nytillskottet av arbetsplatser upptas därmed av pendlare från andra kommuner. Från 2004 till 2012 har antalet arbetspendlare till Lunds kommun ökat med cirka 24 procent. Från Malmö pendlade nästan 9 800 till arbete i Lund 2012. Sedan 2004 är det en ökning med nästan 2 700 personer. Med andra ord är det fler malmöbor än lundabor som har tagit del av det ökade antalet arbetsplatser i Lunds kommun. Tabellen nedan visar att grannkommunerna med flest antal pendlare (förutom Malmö) har procentuellt ökat mindre än den totala ökningen på 24 procent.

Boendekommun	Arbetar i Lund 2012	Ökning sedan 2004
Malmö	9 788	38 %
Kävlinge	3 494	3 %
Eslöv	3 116	18 %
Staffanstorps	2 759	6 %
Lomma	2 485	15 %

Tabell 3 Arbetspendling till Lunds kommun, flest pendlare (källa: SCB)

Då arbetspendlingen från de närmsta grannkommunerna har ökat mindre än genomsnittet, är det istället från flera av de största skånska kommunerna på något längre avstånd som ökningen varit

störst. Det kan ses som ett uttryck för en förstorad skånsk arbetsmarknadsregion. Tabellen nedan visar de kommuner (med mer än 100 pendlare) som har den procentuellt högsta ökningen av arbetspendlare till Lunds kommun.

Boendekommun	Arbetar i Lund 2012	Ökning sedan 2004
Landskrona	1 190	59 %
Hässleholm	443	58 %
Kristianstad	517	45 %
Trelleborg	557	44 %
Helsingborg	1 427	39 %

Tabell 4 Arbetspendling till Lunds kommun, kommuner med högst ökning (källa: SCB)

Även pendlingen från Lunds kommun till arbete i annan kommun ökar. 2012 pendlade 25 procent fler än 2004. Malmö dominerar i detta sammanhang dit nästan 10 000 lundabor pendlade till arbete 2012. Det är en ökning med 36 procent jämfört med 2004. (källa: SCB) Vad gäller arbetspendlingen till Danmark så pekar utvecklingen inte i en given riktning. 2004 pendlade ca 300 lundabor till Danmark för arbete. 2007 ökade detta till ca 800. Sedan dess har ingen ökning skett. Trots de förbättrade kommunikationerna i och med Citytunnelns öppnande låg antalet pendlare under 800 för år 2011. Arbetspendlingen från Danmark till Lund är blygsam och har under perioden 2004-2011 hållit sig stabilt runt 120-140 pendlare. (Källa: Örestat) Med fortsatt investering i kommunikationer och med etablerandet av Max IV och ESS förväntas utbytet öka mellan Lund och Danmark vad gäller bland annat utveckling av näringsliv och pendling.

Krav på regional samordning

Den ökade regionaliseringen bär med sig många utvecklingsmöjligheter men ställer också högre krav på regional och mellankommunal samverkan. I den nya plan- och bygglagen som trädde i kraft den 2 maj 2011 har samordningskravet skärpts, då det i översiktsplanen ska framgå hur kommunen i den fysiska planeringen tar hänsyn till och samordnar översiktsplanen med relevanta nationella och regionella mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Översiktsplanen behöver grundas på omvärldsanalyser och övergripande mål om utvecklingen både i ett nationellt, regionalt och kommunalt sammanhang. I prop.2009/10:170 sägs att en hållbar utveckling kräver en bredare tvärsektoriell samverkan inom och mellan olika nivåer. Det trycks särskilt på att det utvecklas ett bättre samspel mellan översiktsplanering och det regionala tillväxtarbetet.

Från statligt håll har den regionala samordningen belysts ytterligare och frågan om bostadsförsörjningen är i särskilt fokus. I augusti 2013 beslutades att en parlamentarisk kommitté ska tillsättas för att utreda och vid behov föreslå sådana förändringar i de regelverk som styr fysisk planering och framtagande av planeringsunderlag på regional nivå som behövs för att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet och en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Kommittén ska utvärdera systemet med regionplanering enligt PBL, utvärdera hur samordningen av hanteringen av bostadsförsörjningsfrågorna på regional och kommunal nivå fungerar idag, samt utreda vad som bör ingå i fysisk planering på regional nivå och i detta sammanhang särskilt analysera behovet av att på regional nivå avväga nationella och regionala mål, planer och program. Uppdraget ska redovisas senast den 27 mars 2015.

Pågående regionalt samarbete

Enligt ÖP 2010 ska Lunds kommun bedriva en regional samverkan med grannkommunerna och Region Skåne i syfte att skapa samsyn kring en långsiktigt hållbar utveckling.

I Skåne driver Region Skåne *Strukturbild för Skåne*, i samarbete med Skånes kommuner. Syftet är att stärka samspelet mellan kommunernas översiktsplanering och det regionala tillväxtarbetet. Inom projektet har det tagits fram en rad regionala planeringsunderlag och förts en dialog

mellan Region Skåne och kommunerna. I dokumentet *Strategier för Det flerkärniga Skåne* sammanfattas en inriktning för utvecklingen av den övergripande fysiska strukturen i Skåne. Ny Regional utvecklingsstrategi (RUS) är under framtagande och kommer att vara på remiss under januari-mars 2014.

Mellankommunala nätverk och samverkan inom översiktsplaneringen är ett annat sätt att stärka ett regionalt perspektiv och skapa en samsyn kring utvecklingen. Sedan ÖP 2010 antogs har särskilt två mellankommunala nätverk som Lunds kommun deltar i tagit viktiga utvecklingskliv. Det är *MalmöLund-samarbetet* som på allvar startade under 2011 samt samarbetet i *MalmöLundregionen* (f.d. SSSV) som fick en ny inriktning i samband med namnbytet, även det 2011.

MalmöLund-samarbetet är ett fördjupat samarbete mellan Lunds kommun och Malmö stad. En gemensam vision och strategi har tagits fram, vilken till stor del bygger på att stärka attraktiviteten genom att städerna tillsammans kraftsamlar som tillväxtmotor i regionen. Som en fördjupning av visionen pågår arbetet med *Strukturbild MalmöLund* som uppmärksammar hur det regionalt betydelsefulla stråket mellan Brunnsög och Lund C hänger samman med tongivande kärnor i Malmö och Köpenhamn, samt att stråket mellan Malmö och Lund har en särskild potential att utvecklas i och med utbyggnaden av Södra stambanan till fyra spår.

MalmöLundregionen är ett nätverk bestående av elva kommuner i sydvästra Skåne. I samband med namnbytet från Samverkan Skåne Sydväst (SSSV) till MalmöLundregionen utsågs nätverket att i större utsträckning än tidigare vara ett samarbetsforum för strategiskt betydelsefulla utvecklingsfrågor. Ett strategiskt viktigt område är fysisk planering och infrastruktur. En gemensam strukturplan ska arbetas fram som anger de övergripande strukturbildande elementen kring hur området ska utvecklas.

Slutsatser

För Lunds kommun är det regionala perspektivet avgörande för en hållbar utveckling. Mot bakgrund av pågående arbete kan det stärkas ytterligare vid en kommande aktualisering.

Infrastruktur

Utvecklingen av infrastrukturen för hållbara transportmedel är avgörande för att stärka en hållbar tillväxt i kommunen och regionen. Utbyggnad av bostäder och arbetsplatser enligt ÖP 2010 hänger samman med investering i spårväg och järnväg. För att etablera spårväg Lund C-ESS pågår ett intensivt arbete. Osäkerhet råder fortfarande gällande statlig medfinansiering. För Simrishamnsbanan pågår för närvarande ett arbete med järnvägsutredning. Banan ingår inte i förslagen till regional och nationell plan för transportsystemet 2014 – 2025. Båda planerna har varit på remiss under 2013 och i yttrande till dessa anser Lund tillsammans med de andra kommunerna i MalmöLundregionen att den första etappen av Simrishamnsbanan, Malmö-Dalby, bör lyftas in.

Södra stambanan är av stor betydelse för långväga och regionala resor och för godstrafik. Inriktningen nu kring Lund är att förlänga de fyra spåren från Malmö fram till Ringvägen/Högevall i Lund, och en sådan åtgärd ska enligt förslaget till nationell plan för transportsystemet kunna vara genomförd ca 2021. Genom denna kapacitetshöjande insats beräknas det finnas tillräcklig kapacitet genom Lund fram emot 2040. Höghastighetståg som binder samman Lund och Öresundsregionen med bland annat Stockholm, Oslo och Hamburg/Berlin är en viktig utvecklingsfråga. I flera aktuella utredningsarbeten studeras lösningar för detta.

Trafikverket har nyligen framfört ett förslag om en ny station i sydvästra Lund i samband med att Södra stambanan byggs om till fyra spår. Detta påverkar förutsättningarna för utvecklingen i de sydvästra delarna av staden och kommunen undersöker läget för en sådan ny station. Detta kommer att belysas vidare i en fördjupning av översiktsplanen för sydvästra Lund.

3.4 Sociala och kulturella perspektiv

Befolkningsutveckling

Kommunens befolkning fortsätter att öka. Från 2007 har ökningstakten varit nära 1 700 personer om året. Vid senaste årsskiftet uppgick befolkningen till 114 318 personer, dvs en ökning på drygt 11 000 de senaste sju åren. Födelseantalet har varit högt och barnafödandet ligger på en nivå i paritet med slutet av 1980- och början av 1990-talet. Flyttningsutbytet med övriga Sverige har under de tre senaste åren varit positivt, medan det utrikes flyttnettot har visat överskott under hela 2000-talet. Det har visat sig att när bostadsbyggandet överstiger 500 bostäder per år, får kommunen ett positivt flyttnetto mot övriga Sverige.

Samtliga tätorter har ökat sin folkmängd sedan sekelskiftet, men i det kortare perspektivet, från 2007, har bara Lunds stad och Stångby ökat sin befolkning varje år. Folkmängden utanför tätorterna – landsbygden – visar en ganska jämn utveckling, på en nivå något under 6 000 personer. Detta förhållande går faktiskt tillbaka ända till 1970-talet.

	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lund	73 500	75 100	75 800	76 300	78 000	79 800	81 300	82 700	83 400	84 300
Stångby	660	665	660	740	875	930	1 040	1 170	1 465	1 610
Södra Sandby	5 500	5 730	5 865	5 920	5 935	5 930	6 045	6 050	6 020	6 055
Revingeby	540	550	530	530	535	540	530	545	565	555
Dalby	5 475	5 570	5 520	5 465	5 510	5 585	5 600	5 710	5 890	6 015
T Hällestad	535	550	570	570	580	575	570	580	585	575
Veberöd	4 265	4 390	4 430	4 530	4 585	4 600	4 740	4 765	4 735	4 750
Genarp	2 510	2 630	2 630	2 710	2 745	2 755	2 800	2 880	2 870	2 865
Landsbygd	5 685	5 950	5 965	5 915	5 890	5 950	5 915	5 975	5 970	5 995

Tabell 5 Befolkningen tätortsvis sedan 2000

Bostadsbyggandet

ÖP 2010

Tillgång till bostäder, inte minst hyresrätter och studentbostäder, tillmäts stor betydelse. I översiktsplanen förklarar sig kommunen beredd att ta sin del av ansvaret för regionens bostadsförsörjning. Översiktsplanen ska bidra till att bostadsbyggandet håller en nivå som tillgodoser den ökade efterfrågan som följer av etableringen av ESS-anläggningen i Lund. Målet för planberedskapen 900 beslutades i kommunstyrelsens inriktningsbeslut, efter samrådet. Om de sk utredningsområdena undantas, ska drygt 31 000 bostäder kunna påbörjas inom planens fyrtioåriga perspektiv. Det ger ett årligt genomsnitt på 780. Om de ca 6 000 bostäder i utredningsområdena inräknas blir den sammanlagda planberedskapen i genomsnitt drygt 900 per år.

Ort	år 1-20	Per år	år 21-40	Per år
Lund	10 279	513	6 472	324
Stångby	2 242	112	1 768	88
Södra Sandby	683	34	1 706	85
Dalby	1 222	61	1 762	88
Veberöd	675	33	1 880	94
Genarp	130	6	530	26

Tabell 6 Planberedskapen i ÖP 2010, fördelad på de större orterna

Ungefär hälften av bostäderna avses tillkomma i Lund, men i första fasen uppgår stadens andel till två tredjedelar. Ett motiv till prioriteringen mellan 20-årsperioderna finner man i den bilsnåla strategin.

I planens ställningstaganden uttrycks höga sociala och miljömässiga ambitioner, med mål om bland annat lokal variation i bostädernas hustyp, storlek och upplåtelseform. Den senare kan inte regleras i fysisk plan, men kommunen antas kunna styra i kraft av sitt markinnehav. En balanserad befolkningsutveckling eftersträvas i de större tätorterna och översiktsplanen skall stödja den ambitionen genom en tillräcklig planberedskap för bostäder.

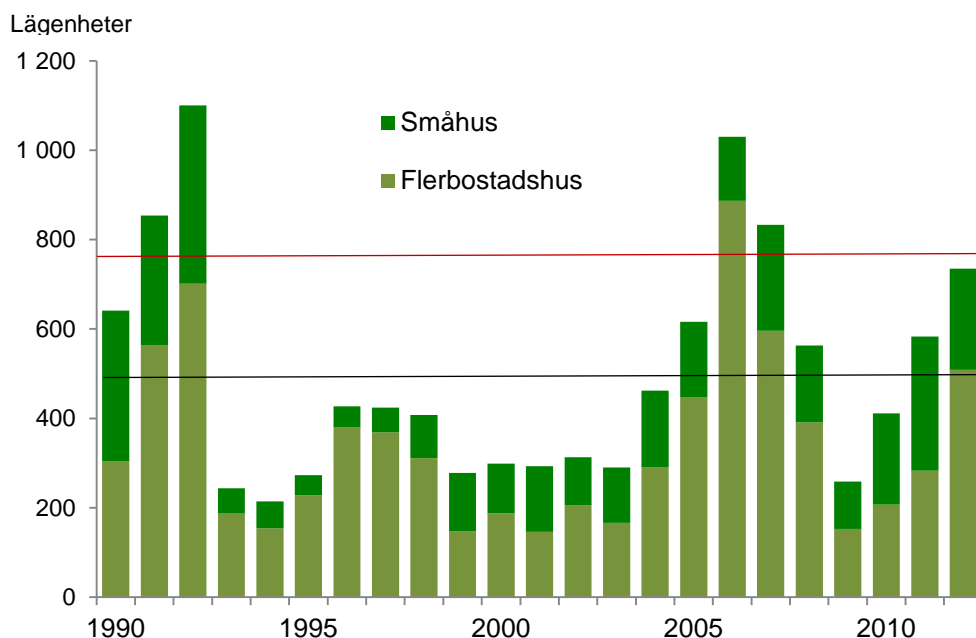
Större fokus på bostadsbyggande

Sedan ÖP 2010 antogs har bostadsförsörjningsfrågan kommit alltmer i fokus. Statlig politik har riktats mot att bostadsbyggandet i storstadsregionerna inte svarar mot de behov som finns samt hämmar utveckling och tillväxt. Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar har skärpts från 2014.

Kommunfullmäktige i Lund beslutade i november 2013 om *Riktlinjer och åtgärder för att öka bostadsbyggandet i Lunds kommun*. I dokumentet betonas att bostadsbyggande och bostadsförsörjning är en viktig strategisk fråga för kommunens tillväxt och utveckling. Strategin ska utgå ifrån översiktsplanens mål om planberedskap och målet är att minst 900 nya bostäder ska kunna tillkomma per år, varav cirka 45 % ska utgöra hyresrätter. Bland åtgärderna märks att översiktsplanen ska kompletteras med utbyggnadsstrategi som ger en precisering med en övergripande prioritering av utbyggnads- och omvandlingsområden, i ett kortare perspektiv än dagens översiktsplan.

Nybyggda bostäder i Lunds kommun

Bostadsbyggandet har i ett längre tidsperspektiv legat på ett genomsnitt som är lika med den planberedskap som tidigare översiktsplan utgått ifrån, 500 lgh/år (svart linje i diagrammet). Den röda linjen anger planberedskapen i ÖP 2010, exklusive utredningsområden, 780 lgh/år.

Figur 3 Ny bostäder i Lunds kommun 1990-2012

Totalt har nära 3 400 nya bostäder byggts mellan 2007 och 2012, alltså under både översiktsplanen ÖPL 98 och ÖP 2010.

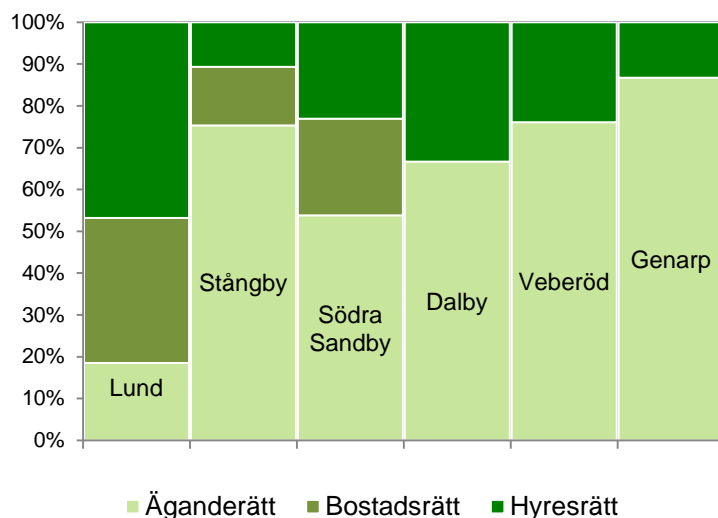
Drygt tre fjärdedelar har byggts i staden (78 procent). Därnäst har Stångby tagit positionen som främsta utbyggnadsort, med drygt 270 bostäder, följd av Dalby med drygt 180.

Tätort	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Totalt
Lunds stad	744	439	190	295	403	567	2 638
Stångby	36	15	36	35	86	64	272
S Sandby	9	8	8	0	0	1	26
Revingeby	0	0	0	0	0	1	1
Dalby	2	5	1	27	65	83	183
Torna Hällestad	1	0	0	0	0	1	2
Veberöd	26	60	6	5	8	4	109
Genarp	3	19	13	17	8	0	60
Landsbygd	12	17	5	32	13	14	93
Totalt	833	563	259	411	583	735	3 384
Varav studentbostäder			90	24	91	188	393

Tabell 7 Nya bostäder i Lunds kommun 2007-2012.

Lägenheter i småhus utgör drygt 30 procent av de nya bostäderna i hela kommunen är. I staden är den andelen knappt 20 procent, medan den i övriga tätorter ligger på mellan 82 procent (i Dalby) och nära 100 procent (Stångby).

Drygt 40 procent av de nya bostäderna har upplåtelseformen hyresrätt. Därefter följer bostadsrätt med 30 och äganderätt med drygt 25 procent. Fördelningen i respektive ort framgår av diagrammet. Notera att den stora procentsatsen för Södra Sandby är beräknad på väldigt lågt totalt antal.

Figur 4 Upplåtelseform i nybyggda bostäder 2007-12

Rådande mönster i bostadsbeståndets fördelning på hustyper och upplåtelseform, både i staden och övriga orter, återspeglas och förstärks av nytillskottet 2007-12.

Slutsatser

Kommunens bostadsbestånd 2006 har med denna utbyggnad vuxit med sex-sju procent (3 384). Under samma tid har kommunens befolkning ökat med nästan 10 000 personer, nästan tio procent.

Lunds stora dominans – 78 procent – återspeglar marknaden, eller efterfrågan. Den är också i linje med de prioriteringar som är formulerade i såväl ÖPL 98 som ÖP 2010. Utbyggnad i

staden – i förtätning och/eller utbyggnad i lägen med god kollektivtrafik – följer översiktsplanens strategi. Utbyggnaden under de studerade åren visar, för staden, en relativt balanserad fördelning på upplåtelseform. Utanför staden, förmår nytillskottet inte ändra rådande ensidighet i bostadsutbudet vad hus typer och upplåtelseformer i nyproduktionen.

Nästan 400 studentbostäder har tillkommit, vilket utgör drygt 10 procent av de nya bostäderna.

Årsgenomsnittet för bostadsbyggandet sedan 2007 ligger på ca 565, under målet för planberedskapen i ÖP 2010 på 900 (780), men nära de 500 lägenheter per år, som sattes upp i ÖPL 98. Direkta slutsatser om aktualiteten hos den nya översiktsplanens strategi för bostadsbyggandet är vanskliga på grund av den korta tid som gått sedan planen antogs (två år). Mot bakgrund av att antalet byggrätter i detaljplaner ökat med ca 700 per år och det stora antalet outnyttjade byggrätter, är det svårt att se vad som skulle göra översiktsplanens strategi mer verkningsfull för ökat bostadsbyggande (se avsnitt 3.2).

Kulturmiljö

ÖP 2010

Lunds kommun anses som helhet ingå i en kulturhistoriskt värdefull miljö. Flera områden i kommunen är betecknade som riksintressen för kulturmiljön. Ett av syftena med översiktsplanen är att kommunen ska redovisa hur man ämnar säkerställa de riksintressen som finns inom kommunen.

Områden av riks- och länsintresse för kulturmiljövården redovisas på karta i behandlingen av de allmänna intressena (sid 85). I ett antal *Ställningstaganden* uttrycks målen för kulturmiljövården. Planen innehåller också en kulturmiljöpolicy som anger riktlinjer för planering och lovgivning, för att bevara och utveckla kulturmiljövårderna i kommunen.

De kulturhistoriska värdena inom hela kommunen ska beaktas och en prövning ska alltid ske gentemot respektive plats, värden och kvaliteter. Som underlag för handläggningen finns bevaringsprogram, som bland annat täcker den del av staden som är förklarad som riksintresse för kulturmiljövården. Bevaringsprogrammen behandlar Lunds tätort, Stora Råby och Värpinge. Det finns behov av ytterligare underlag i tätorterna Dalby, Genarp, Veberöd, Torna Hällestad men också på landsbygden utanför tätbebyggda områden. I en fördjupning av översiktsplanen, kallad "Värna, vinna staden" behandlas kulturmiljöerna ur flera aspekter, men ett heltäckande planunderlag som säkerställer kulturvärdena finns inte.

Under 2014 avslutas arbetet med att samla in kunskapsunderlag till Lunds Kulturmiljöprogram. Underlagen är tematiskt upplagda och omfattar: Industrimiljöer i Lund, Järnvägens och bilens miljöer, kommunaltekniska verk, Kulturgeografisk översikt, Fornlämningar och Modern flerbostadsbebyggelse. Under 2014 avslutas sista delen som behandlar landsbygdens bebyggelse. De geografiskt avgränsade.

Exempel på vidareutveckling

Kulturmiljödimensionerna bör lyftas fram tydligare som en aspekt på hållbarhet. En hushållning med det av människan byggda och skapade, är därför att betrakta som en strategi för att bidra till en hållbar omställning av samhället och inte minst ett bidrag till klimatpolitiken.

Kulturlandskapen kan ses som manifestationer av mänskligt liv över tid, en mångfald av idéer, motiv och behov som tillsammans utgör det förgångnas kulturella uttryck. Upplevelse av tidsdjup i miljöerna bidrar till att skapa mening och sammanhang. Säkerställande av en del av den kulturhistoriska värdefulla bebyggelsen ligger inom miljömålet god bebyggd miljö.

Ett sätt att på längre sikt säkerställa kulturvärdena är genom detaljplaneläggning men också genom analyser och diskussioner med boende, ägare och brukare. I stadskärnan finns cirka 60 kvarter och av dessa är ett drygt tiotal planlagda under 1930-talet och speglar helt andra värderingar av den byggda miljön än dagens. Även delar av Sankt Lars-området saknar gällande detaljplan, området är riksintresseområde. Ett annat sätt att säkerställa värdena är att genomföra en analys av hur kulturvärdena kan utvecklas och förstärkas/tydliggöras och hur nya behov kan

ges utrymme utan att värdena förstörs. En sådan analys bör göras för varje riksintresseområde men med prioritet på det mest starkast tryck (Lunds stad).

Inom hållbarhetssträvandena finns idag ett fokus på hur nya byggnader ska utformas på ett energieffektivt och miljömässigt acceptabelt sätt. Den befintliga bebyggelsen står dock för huvuddelen av byggnadsvolymen och det finns en stor potential i att energieffektivisera den. Då blir det viktigt att visa hur äldre befintlig bebyggelse varsamt energieffektiviseras för att ge miljömässiga och kulturmiljömässiga vinster. Att exempelvis utveckla livscykelanalys på material i ändring/underhåll kan ge stor miljönytta och kulturmiljönytta samtidigt som hantverk och kunskap om traditionellt byggande stimuleras.

Slutsatser

Översiktsplanens ställningstaganden och policy bedöms alltjämt ge ett fungerande underlag för efterföljande detaljplane- och bygglovsprocesser. De kommer att kompletteras med snart avslutat Kulturmiljöprogram och gör bedömningsunderlaget mer aktuellt.

3.5 Uppdrag i ÖP 2010

Här redovisas uppdrag som formulerats i ÖP 2010 samt status för genomförandet.

Fördjupningar av ÖP

Södra Sandby

Malmö Airport/Sturup

2003 inleddes ett samarbete mellan Svedala, Staffanstorp, Lund och Malmö kommuner, samt Swedavia, i syfte att skapa en långsiktig planberedskap för utvecklingen av flygplatsen.

Antagen

Avbrutet planarbete

Trafikverket pekade 2012 ut riksintresse för flygverksamheten. Länsstyrelsen ifrågasatte underlaget avseende trafikprognosen och därmed motiven för riksintresset. Behovet av ytterligare landningsbana betecknades som osäkert. Mot denna bakgrund avbröts arbetet med fördjupning av översiktsplanen för Sturup.

I en kommande aktualisering av översiktsplanen för Lund blir således inarbetning av slutsatser kring riksintresset en viktig fråga.

Dalby, uppdatering

Fokus Dalby genomfört. Översyn av förutsättningarna för stationsområdet pågår

Veberöd

Fokus Veberöd påbörjat, arbete med fördjupning av översiktsplanen följer.

Brunnshög

Antagen

Genarp

Arbete ej inlett.

Öresundsvägen

Arbete med samrådshandling pågår

Andra processer och utredningar

Belysa de stadsdelarnas karaktär m m samt potential för förändringar, genom stadsdelsprogram

Ej påbörjat. Alternativ är att göra fördjupningar av översiktsplanen samt förtätningsstudie av staden.

Andra uppdrag, förhållningssätt

Lunds kommun ska bedriva en regional samverkan med grannkommunerna och Region Skåne i syfte att skapa samsyn kring en långsiktigt hållbar utveckling

Utvecklingsprogram med tydliga mål för utveckling av Dalby och övriga tätorter i de östra kommundelarna ska utarbetas

Vid förtätning och utbyggnad ska betydelsefull grönstruktur undantas från exploatering såvida inte särskilda skäl kan anges, Om sådan mark ianspråkts, ska motsvarande värden skapas inom eller i anslutning till området (balanseringsprincipen)

Tillsammans med grannkommunerna aktivt verka för att spårtrafiken på Simrishamnsbanan återupptas

Ny parkeringsnorm och parkeringspolicy

Det ska ske en kontinuerlig uppföljning av hur mycket åkermark av respektive bördighetsklass som berörs av samhällsutbyggnaden i Lunds kommun.

Ett tematiskt tillägg till ÖP 2010 ska utarbetas senast 2014 för att ha en god planberedskap för etablering av vindkraft och annan förnyelsebar energiproduktion, till exempel biogas och solvärme

Kommunen ska verka för att kraftledningarna söder om Södra Sandby, i västra Lund och vid Lunds östra kant, flyttas bort från nuvarande och planerad bostadsbebyggelse, alternativt ges en teknisk lösning som effektivt minskar magnetfälten

Kommunen ska, fortsatt verka för att en grushushållningsplan utarbetas för hela Skåne

Arbete har intensifierats sedan ÖP 2010 antogs, bland annat genom arbetet med Strukturbild MalmöLund och beslut om en strukturplan för MalmöLundregionen

Fokusprojekt är genomfört för Dalby och har påbörjats för Veberöd. Frågan ligger under kommunstyrelsens ansvar.

Utredning om införande av balanseringsprincipen pågår i samarbete mellan kommunkontoret, tekniska förvaltningen och stadsbyggnadskontoret.

Arbete pågår med direktiv för revidering av Grönstruktur- och naturvårdsprogrammet

Genom det mellankommunala nätverket Simrishamnsbanan.com har en järnvägsutredning påbörjats. I gemensamma yttranden över den nationella respektive regionala infrastrukturplanen har MalmöLundregionens elva kommuner tillsammans lyft behovet av att inkludera Simrishamnsbanans första etapp (Malmö-Dalby) i planerna.

Ny parkeringsnorm antogs av byggnadsnämnden 2013.

Görs i uppföljning av översiktsplanen

Möjligheterna för förnyelsebar energiproduktion avses arbetas in i samband med att planen aktualiseras.

Solkarta har tagits fram för kommunen, vilken visar gynnsamma lägen för solvärme.

I pågående koncessionsärende om 400 kV-ledningen genom Södra Sandby, ska kommunstyrelsen inom kort yttra sig till näringsdepartementet över ett förslag från energimarknadsinspektionen. Förslaget innebär en flyttning av ledningen enligt ett utredningsalternativ, UA4, söder om tätorten.

Nedgrävning av kraftledningen öster om Linero, är i princip överenskommen med ledningsägaren. Överenskommelsen är knuten till planläggning av del av Norränga 1.

Några ytterligare initiativ ej tagna

4. Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse

Sammanfattning

Länsstyrelsen ska enligt 3 kap 28 § minst en gång under mandatperioden redovisa sina synpunkter ifråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Detta ska göras i en s k sammanfattande redogörelse till kommunen. En sådan är lämnad till Lunds kommun (december 2013). Ett urval av länsstyrelsens synpunkter redovisas här.

Inledningsvis kommenteras de fördjupningar som antagits och gäller parallellt med ÖP. Länsstyrelsen påpekar att förändringar har skett i lagstiftning, regelsystem samt i nationella och regionala mål.

Länsstyrelsen anser att ÖP 2010 har starka och tydliga strategier med höga ambitioner för en stark och hållbar utveckling av hela kommunen. Samtidigt konstateras dock att en utbyggnad av staden och övriga orter kan komma i konflikt med andra allmänna intressen. Byggnad på jordbruksmark, klimataspekter och konsekvenser av byggande kopplade till vatten- och luftkvalitet, framhålls som frågor som hamnat mer i fokus från statligt håll på senare.

ÖP 2010 sägs inte ge länsstyrelsen tillräckligt underlag för att kunna ta ställning till om de förslag som kommunen föreslår kan komma att strida mot bland annat riksintressena, MKN vatten samt till risken för översvämning. Implikationer av senare tillkomna regionala planer och program har inte kunnat vägas in i den nu gällande översiktsplanen.

Länsstyrelsen anser att kommunen bör göra en översyn av översiktsplanen i flera avseenden utifrån kraven i PBL 3 kap 4-5 §§ (hur skyldigheten att ta hänsyn till de allmänna intressena ska tillgodoses, resp att grunddragen i den framtida användningen av mark- och vattenområden ska framgå, redovisningen av riksintressen, MKN, samordning med relevanta mål, planer och program, hänsyn till områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen m m.)

Frågor att utveckla enligt Länsstyrelsen:

1. Tydligt ställningstagande för varje geografiskt område, med samlad bild av värden och restriktioner Ny ÖP bör släcka ut äldre Föpar
2. Ställningstaganden gällande riksintressena och riktlinjer för att säkerställa dessa
3. Bedömningar och åtgärder avseende riskområden för översvämningar och erosion
4. Redovisning och ställningstaganden avseende vatten, avlopp och dagvatten
5. Redovisning och ställningstaganden avseende MKN för vatten
6. Lokalisering av utbyggnad i relation till relevanta nationella mål, planer och program rörande t ex byggande på jordbruksmark och hållbara transporter

I bilaga en bilaga till redogörelsen preciseras synpunkterna kommunspezifikt

Stadsbyggnadskontorets kommentarer

Det är kontorets uppfattning att översiktsplanen ÖP 2010 andas en medvetenhet om just frågorna om exempelvis jordbruksmarken, klimatet och följderna av byggande kopplade till vatten- och luftkvalitet. Planen innehåller strategier anpassade för att hantera dem, bland annat för att minska bilberoendet och hushålla med jordbruksmarken. Eftersom fysisk planering just handlar om avvägning mellan motstående intressen, uppkommer naturligtvis hela tiden om konflikter med olika intressen. De ska hanteras i den fortsatta planläggningen – i fördjupningar eller detaljplan.

Det råder delade meningar om detaljeringsgraden i en översiktsplan. Kravet på detaljerade områdesbeskrivningar kan ställas mot kravet på en mer övergripande, strategisk översiktsplan. Ett sätt att hantera frågan är att göra fördjupningar för de områden som särskilt kräver högre

detaljeringsgrad. Att välja väg här, blir en uppgift i en kommande aktualisering av översiktsplanen.

När det gäller t.ex. åtgärder på de vattenrelaterade frågorna har åtskilligt gjorts och arbete pågår. Resultatet ska kunna införas i en aktualiserad översiktsplan.

Avvägningar avseende lokalisering av utbyggnad, jordbruksmark och hållbara transporter anser kontoret vara gjord i ÖP 2010, bland annat principiellt i syntesen samt i konsekvensbeskrivningen. Motiveringar för avvägningen kan skärpas och är naturligtvis något som ska noga övervägas vid aktualiseringen av översiktsplanen.

Sammanfattningsvis delar kontoret uppfattningen att översiktsplanen måste kunna hantera förändringarna i planeringsförutsättningar. Länsstyrelsens invändningar anses dock inte vara ett hinder för att se ÖP 2010 som i huvudsak aktuell för mandatperioden 2011-2014.

5. Slutsatser

Översiktsplanens aktualitet

Mot bakgrund av den uppföljning och utvärdering av ÖP 2010 som gjorts i denna rapport bedöms planen fortsatt ge vägledning för en långsiktig hållbar utveckling och utgör därmed ett fungerande stöd i planeringen. Planens syntes och strategier ger utgångspunkter för övergripande avvägning på planens inriktning på en ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling. ÖP 2010 bedöms också ge en tillfredsställande långsiktig planberedskap. De nya förutsättningarna samt de synpunkter som framkommit i Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse bedöms kunna hanteras i fortsatt arbete samt inarbetas vid en kommande aktualisering av översiktsplanen.

Kontorets slutsats är därmed att ÖP 2010 kan bedömas som aktuell för innehavande mandatperiod.

Förändrade förutsättningar kräver aktiv översiktsplanering

Denna rapport visar att förutsättningarna för den fysiska planeringen förändras fortlöpande, såväl inom kommunen som i dess omgivningar. På nationell nivå påverkas översiktsplaneringen av bland annat reformering av lagstiftning samt infrastrukturplanering. På regional nivå ska översiktsplanen samordnas med bland annat infrastrukturplanering och regionalt utvecklingsarbete. Den starka utvecklingen i regionen skapar dessutom nya förutsättningar för boende, arbete, näringsliv, utbildning och fritid vilket påverkar översiktsplaneringen i Lund. Utbyggnaden av MAX IV och ESS kommer i takt med igångsättning och färdigställande att successivt ge mer påtagliga effekter. Kommunen själv bedriver regionala samarbeten, utvecklingsarbete samt övergripande programarbeten inom bland annat trafikplanering, grönsplanering, vattenplanering och kulturmiljö som berör översiktsplaneringen. Nya och uppdaterade strategier och program kan bidra till ställningstaganden i översiktsplanen.

Fördjupningar av översiktsplanen

I fördjupningar av översiktsplanen görs ställningstaganden för mer begränsade geografiska områden. Fördjupningar av översiktsplanen är aktuellt att göra för fler delar av kommunen, bland annat sydvästra Lund samt Veberöd.

Utbyggnadsstrategi

Uppdrag har givits att göra en utbyggnadsstrategi som preciserar översiktsplanens utbyggnad i syfte att bidra till en kraftsamling av kommunens resurser till prioriterade utbyggnadsområden. Utbyggnadsstrategin ska vidareutveckla det strategiska förhållningssättet i översiktsplaneringen.

Frågor att belysa i vidare arbete

Mot bakgrund av de uppdrag som är formulerade i ÖP 2010, synpunkterna i Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse samt de förändrade förutsättningarna, såväl inom kommunen som dess omgivningar finns en rad frågor att belysa för att ge stöd för vidare översiktsplanearbete:

- Säkra en god bostadsförsörjning. Genom att komplettera översiktsplanen med en utbyggnadsstrategi visas vilka geografiska områden kommunen prioriterar för bostadsbyggnad i ett kortare perspektiv än dagens översiktsplan. Mellankommunal/regional fråga.
- Hushållning med den högvärdiga jordbruksmarken.
- Förtätning. Här ryms frågor som infrastruktur, parkering, buller, säkerhet, grönytor, dialog, kulturmiljö och stadskarakter.
- Vattenfrågor. Dagvatten- och översvämningssproblematiken bör arbetas in i ÖP vid kommande aktualisering. Mellankommunal fråga.
- Förnyelsebar energiproduktion. Gott planeringsunderlag krävs för etablering av vindkraft och annan förnyelsebar energiproduktion. Mellankommunal fråga.
- Mark för näringslivet. Detta är ett viktigt strategiskt område. Genom att komplettera översiktsplanen med en utbyggnadsstrategi visas vilka geografiska områden kommunen prioriterar för utveckling av verksamheter i ett kortare perspektiv än dagens översiktsplan.
- Ny station i södra Lund. Detta påverkar förutsättningarna för utvecklingen i de sydvästra delarna av staden. Detta kommer att belysas vidare i en fördjupad översiktsplan för sydvästra Lund.

Kommande aktualisering

Ett stort värde finns i att översiktsplanen visar en robust långsiktig bild av kommunens fysiska utveckling. I ÖP 2010 utgörs denna av syntesen som bedöms som fortsatt aktuell. För att en översiktsplan ska ligga i fas med den snabba utvecklingen i regionen, ändrad lagstiftning, nya nationella mål, planer och program liksom kommunens egna nya ställningstaganden krävs återkommande aktualiseringar där översiktsplanen uppdateras. I nästa mandatperiod finns anledning att aktualisera översiktsplanen. Nya förutsättningar som aktualiserar behovet av att uppdatera ÖP i nästa mandatperiod är exempelvis:

- Ny nationell samt regional infrastrukturplan
- Ny regional utvecklingsstrategi
- Ny LundaMats III
- Nytt LundaEko
- Nytt kulturmiljöprogram
- Arbete inom vattenplanering
- Reviderat Grönstruktur- och naturvårdsprogram
- Planeringen för en ny station i sydvästra Lund
- Regionala strukturbilds- och strukturplanarbeten

Något som inte lyfts i denna rapport är dialog och medborgardeltagande i översiktsplaneprocessen. Att medborgare ges chans att påverka kommunens utveckling är en viktig demokratifråga och bör vidareutvecklas vid en kommande aktualisering. Att dra nytta av digital teknik och kommunikation kan underlätta dialogprocessen samt bidra till att hålla planen tydlig, aktuell och vara ett fungerande stöd i planeringen.